

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

مقدمات؛ حجت؛ خلیفه‌ی خداوند؛ روایات رسیده از خلفاء خداوند (واحد و متواتر)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: محمد جواد

تاریخ: ۱۳۹۴/۶/۱۱

آیا در نبود الگوی پیامبر، احادیث متواتر حجت است؟ یعنی با احادیث متواتر می‌شود نحوه اعمال دینی را برداشت کرد مانند نحوه نماز خواندن؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۴/۶/۱۲

خداوند در آیات فراوانی از کتاب خود، بر ضرورت اطاعت از اوامر پیامبرش تأکید کرده و به عنوان مثال فرموده است: «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ»^۱؛ «و هیچ پیامبری را نفرستادیم مگر برای آنکه به اذن خداوند اطاعت شود» و فرموده است: «مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا»^۲؛ «هر کس از پیامبر اطاعت کند، از خداوند اطاعت کرده است و هر کس روی بگیرد تو را به عنوان نگهبانی بر آنان نفرستادیم» و فرموده است: «وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ»^۳؛ «و از خداوند و پیامبرش اطاعت کنید اگر مؤمن هستید» و فرموده است: «وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»^۴؛ «و از خداوند و پیامبر اطاعت کنید، باشد که مورد رحمت قرار بگیرید» و فرموده است: «وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ»^۵؛ «و از پیامبر اطاعت کنید، باشد که مورد رحمت قرار گیرید» و فرموده است: «فَلْيُحَذِّرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ»^۶؛ «پس باید کسانی که از امر او سرپیچی می‌کنند بترسند که آنان را فتنه‌ای برسد یا عذابی دردناک برسد» و فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ

۱. النساء / ۶۴

۲. النساء / ۸۰

۳. الأنفال / ۱

۴. آل عمران / ۱۳۲

۵. النور / ۵۶

۶. النور / ۶۳

مغایرت آن دو با یکدیگر است و مفهوم «قرآن» و «سنت» را تبیین می‌کند. از اینجا دانسته می‌شود که قرآن آشکارا به سوی سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرا می‌خواند و بر حجیت آن دلالت می‌کند و با این وصف، کسانی که قرآن را حجت می‌دانند، ناگزیر باید به حجیت سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم گردن نهند؛ چراکه عدم اعتقاد به حجیت سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، تمرد در برابر قرآن است.

اما طبیعی است که وجوب اطاعت از امر و نهی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم، مبتنی بر یقین به آن است؛ با توجه به اینکه ظنّ به آن بنا بر قاعده‌ی «إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئاً»^۱ کافی شمرده نمی‌شود و یقین به آن ذاتاً و طبیعتاً حجت است و با این وصف، هر کس یقین به امر و نهی آن حضرت پیدا کند، واجب است که از آن اطاعت کند و یقین به آن از دو طریق حاصل می‌شود: شنیدن آن از خود آن حضرت برای کسی که در نزد او حاضر است یا شنیدن خبر آن از عده‌ی کثیری که تبنای شان بر کذب و اجتماع شان بر خطا عقلاً ممکن نیست و این مراد از سخن خداوند است که فرموده است: «إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ»^۲؛ «هرآینه در آن مایه‌ی تذکری برای کسی است که برای او عقلی هست یا گوش فرا می‌دارد در حالی که حاضر است»؛ با توجه به اینکه حجیت خبر متواتر از آن حضرت عقلی است و حجیت شنیدن از آن حضرت تنها برای کسی است که به او گوش فرا می‌دارد در حالی که حاضر است. با این حال، باید توجه داشت که این سخن خداوند، ارشاد به یک حکم عقلی است؛ چراکه حجیت خبر متواتر، ماهیت عقلی دارد؛ به این معنا که عقل، با لحاظ کثرت و هماهنگی راویان آن، احتمال کذب بودن یا خطا بودن آن را نمی‌دهد و به صحت آن قطع پیدا می‌کند؛ همچنانکه درباره‌ی الفاظ قرآن این کار را انجام می‌دهد و اصالت آن‌ها را با لحاظ روایت آن‌ها به صورت متواتر از پیامبر، می‌پذیرد و قطعی می‌داند.

حاصل آنکه سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هرگاه قطع به صدور آن از طریق حسّی یا عقلی وجود داشته باشد، حجت است و تبعاً می‌تواند به عنوان تبیین کننده‌ی عمومات قرآن، مبنای عقاید و اعمال مسلمانان واقع شود؛ چنانکه به عنوان نمونه، تعداد رکعات نماز و ارکان آن، به صورت جزئی در قرآن نیامده، ولی به صورت متواتر از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده و از این رو، عمل بر طبق آن بر مسلمانان واجب است و در عین حال، عمل بر طبق قرآن شمرده می‌شود؛ چراکه قرآن عمل بر طبق سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را در صورت یقین به آن واجب کرده و این حدّ اعتدالی است که هر کس از آن پیش افتاده یا پس مانده، گمراه شده است و پیش افتادن از آن، اعتقاد به حجیت اخبار واحد و غیر یقینی از پیامبر

۱. یونس / ۳۶

۲. ق / ۳۷

صلی الله علیه و آله و سلم و پس ماندن از آن، اعتقاد به عدم حجیت اخبار متواتر و یقینی از آن حضرت است که مصداق افراط و تفریط شمرده می شود و در هر دو سو، توالی فاسد و خطرناکی دارد.

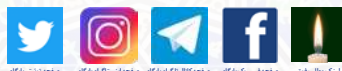

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خراسانی
مجلس ائمه مجتهدین و علمای بزرگوار

www.alkhorasani.com

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خراسانی حفظه الله تعالی

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.